

Ju mer vi är tillsammans

Tjugosju kapitel om politik, medier och samhälle

SOM-undersökningen 2003

SOM-rapport nr 34

Sören Holmberg och Lennart Weibull

(red)

KÄRNKRAFTSANHÄNGARNA HAR GÅTT OM

SÖREN HOLMBERG

Nu har det hänt. De långsiktiga kärnkraftsanhängarna har gått om de långsiktiga kärnkraftsmotståndarna i opinionen. Och det är första gången sedan kärnkraften politiserades i Sverige i mitten på 1970-talet. Vi talar inte om kortsiktiga åsikter kring att inleda kärnkraftsavvecklingen eller att stänga Barsebäck. När det gäller den typen av mer näraliggande frågor har den kärnkraftspositiva opinionen redan tidigare varit i överläge, åtminstone sedan 1990-talets sista år. Vi talar istället om den långsiktiga användningen av kärnkraften i Sverige – om kärnkraften skall användas som energikälla eller ej. På detta område har avvecklaropinionen hela tiden varit i starkare än användaropinionen ända sedan kampen om kärnkraften inleddes i Sverige åren 1975/76. I samband med folkomröstningen 1980 var andelen som långsiktigt önskade en kärnkraftsavveckling 66 procent mot endast 30 procent som vill använda kärnkraften (Holmberg & Asp 1984). Efter Tjernobylolyckan 1986 steg andelen som ville se en kärnkraftsavveckling till 75 procent medan användaropinionen sjönk till rekordlåga 12 procent.

Utvecklingen sedan dess har inneburit att kärnkraftsanhängarna kommit igen. Upphämtningen har skett i två omgångar. Först under slutet av 1980-talet när Tjernobyleffekten klingade av och sedan under den senaste femårsperioden när Barsebäck I har avvecklats, elmarknaden avreglerats och elpriserna skjutit i höjden. Och allt under en period när inga allvarliga kärnkraftsolyckor inträffade.

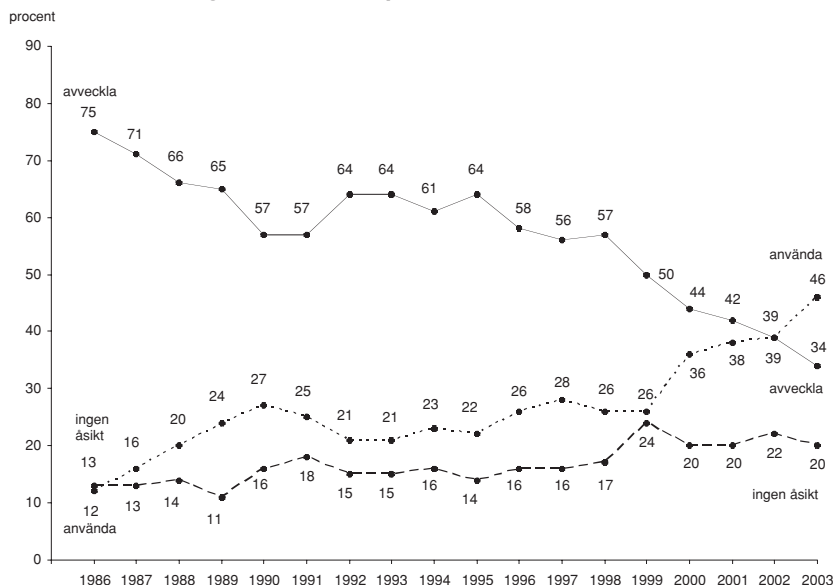
Den senaste SOM-undersökningen från hösten 2003 visar på en förhållandevis klar ledning för kärnkraftsanhängarna. Hela 46 procent anger att de långsiktigt vill använda kärnkraften mot endast 34 procent som vill avveckla den. Så sent som 2002 var det oavgjort med 39 procent för användning och 39 procent för avveckling. Bland kärnkraftsanhängarna växer andelen som inte bara vill använda kärnkraften utan också vill satsa offensivt på fler reaktorer, från 2 procent 1980 och 6 procent 1996 till 15 procent 2003 (se tabell 1 och figur 1).

Andra enkätfrågor i SOM visar på samma opinionsförskjutning. Det vill säga mer stöd för kärnkraften och ett växande stöd för att satsa på *mer* kärnkraft (tabell 2 och tabell 1 i Per Hedbergs kapitel).

Tabell 1 Åsikter om kärnkraftens långsiktiga användning i Sverige (procent)**Fråga:** "Vad är din åsikt om kärnkraftens långsiktiga användning som energikälla i Sverige?"

åsikt	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
avveckla kärnkraften senast till år 2010	22	19	17	16	15	14	12	12
avveckla kärnkraften, men använd de kärnkraftsreaktorer vi har tills de har tjänat ut	31	32	40	34	29	28	27	22
använd kärnkraften och förnya efterhand kärnkraftsreaktorerna, men bygg inga fler	18	19	21	19	26	29	28	31
använd kärnkraften och satsa på fler kärnkraftsreaktorer i framtiden	6	7	5	7	10	9	11	15
ingen bestämd åsikt/ej svar	23	23	17	24	20	20	22	20
summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100
antal personer	1779	1754	1740	1703	1704	1739	1777	1818
andel avveckla	53	51	57	50	44	42	39	34
andel använda	24	26	26	26	36	38	39	46
översikt avveckla	+29	+25	+31	+24	+8	+4	±0	-12

Kommentar: Frågeformuleringen år 2000 -2003 skiljer sig något åt från formuleringen åren 1996-1999.

Figur 1 Avveckla eller använda kärnkraften på lång sikt? Opinionsutvecklingen 1986-2003 (procent)

Kommentar: Se tabell 1 för enkätfrågans utformning år 2003. Svartalernativ 1-2 har definierats som "avveckla" medan svartalernativ 3-4 klassificerats som "använda". Åren 1986-1997 respektive 1996-1999 användes delvis annorlunda enkätfrågor. I figur 1 används den äldre femdelade enkätfrågan för åren 1986-1997 och den nya fyrdelade därefter.

Tabell 2 Avveckla kärnkraften på lång sikt**Påstående:** ”Sverige bör på lång sikt avveckla kärnkraften?”

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
mycket bra förslag	22	21	22	19	17	14
ganska bra förslag	25	23	22	21	23	19
varken bra eller dåligt förslag	21	22	21	23	23	23
ganska dåligt förslag	16	16	18	17	17	20
mycket dåligt förslag	13	13	12	14	14	19
ej svar	3	5	5	6	6	5
summa procent	100	100	100	100	100	100
antal personer	3561	3503	1842	3638	3606	3675
andel bra	47	44	44	40	40	33
andel dåligt	29	29	30	31	31	39
övertikt bra förslag	+18	+15	+14	+9	+9	-6

Risker

Den långsiktiga nedgången i kärnkraftsmotståndet har ett klart samband med människors riskbedömningar. Kärnkraftens risker upplevs inte lika stora idag jämfört med 1980 eller 1986. Det är en av huvudorsakerna till det minskande motståndet.¹ Men opinionsförskjutningen under det senaste året kan inte förklaras av att människor uppfattar kärnkraften som mindre farlig. Det är snarast tvärtom. SOM-undersökningarnas mätningar av hur svenska folket bedömer fyra olika kärnkraftsrisker visar alla samma sak – människor uppfattar en något förhöjd risknivå. Det gäller risken för atomvapenspridning, för att vi inte säkert kan slutförvara kärnavfallet, för en större olycka i ett kärnkraftverk i Sverige och för att inte Östeuropa kan hantera kärnkraften på ett säkert sätt.

Det är alltså inte nedtonade riskbedömningar som ligger bakom åsiktsförskjutningen i kärnkraftsvänlig riktning. Kortsiktigt har andra faktorer inverkat. En trolig sådan faktor är elprishöjningarna. Hushållens elkostnader har gått upp och i debatten har det framhållits att kostnaderna riskerar att förbli höga eller gå upp ytterligare om kärnkraften avvecklas. Någon bra evidens för att de höjda elpriserna påverkat kärnkraftsopinionen på detta sätt har vi dock inte inom ramen för SOM-undersökningen. En hypotes skulle kunna vara att speciellt elpriskänsliga grupper skulle vara bland dem som förändrats mest i kärnkraftspositiv riktning. Någon strikt test kan emellertid inte genomföras eftersom vi inte har tillgång till något bra mått på elpriskänslighet. Vi vet dock från tidigare undersökningar att människors egenintresse spelar en roll för åsikterna i kärnkraftsfrågan. I projektet *Kärnkraften i*

sambället från sent 1980-tal och i valundersökningarnas material kan vi t ex visa att personer som bor i villor med direktverkande el är mer kärnkraftspositiva än andra villaägare. Personer som arbetar i mycket elberoende verksamheter som exempelvis pappers- och massaindustrin tenderar också att vara klart mer positiva till kärnkraften än genomsnittet. Elberoende påverkar inställningen till kärnkraft. Människor vill ha billig el för att hålla värmen i husen och rädda jobben.

Tabell 3 Riskbedömningar i kärnkraftsfrågan 1980-2003 (medeltal)

Fråga: ”Vad anser Du om följande risker som har diskuterats i samband med kärnkraften? Hur stor är risken för...”

Hur stor är risken för:	80	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03
att kärnkraften leder till att allt fler länder skaffar sig atomvapen?	6,2	6,8	6,5	5,8	5,7	5,5	5,9	5,7	5,9	5,8	5,6	5,9	5,2	5,2	5,5	5,0	4,9	5,1	5,4
att vi i Sverige inte kan hantera och slutförvara kärnkraftens avfall på ett säkert sätt?	---	6,1	6,1	5,9	5,7	5,2	5,4	5,3	5,1	5,3	4,8	5,2	4,5	5,0	4,6	4,8	4,6	4,6	4,7
en större olycka med radioaktivt utsläpp i ett kärnkraftverk i Sverige?	4,8	4,8	4,4	3,9	3,9	3,5	3,7	3,7	4,0	3,9	3,6	3,9	3,7	3,6	3,6	3,5	3,5	3,4	4,0
att länderna i Östeuropa inte kan hantera sina kärnkraftverk och sitt kärnavfall på ett säkert sätt?	---	---	---	---	---	---	---	---	---	8,8	8,7	8,9	8,4	8,5	8,5	8,5	8,1	8,0	8,2

Kommentar: Medeltalen kan variera mellan 1,0 (mycket lite risk) och 10,0 (mycket stor risk). Siffrorna för 1980 är hämtade från *Kampen om kärnkraften* av Sören Holmberg och Kent Asp (1984: 476).

Kvinnor och män

De senaste årens stora attitydförändringar i kärnkraftsfrågan har dock inte ändrat de gamla mönstren när det gäller vilka olika sociala och politiska grupper som tenderar att vara för respektive emot kärnkraften som energikälla. Intet är nytt på denna front. Precis som under 1970-talets kampår är det kvinnor, unga och glesbygdsbor som fortfarande är mest negativa till kärnkraften. Åsiktsskillnaderna vis-a-vis män, äldre och storstadsbor är inte dramatiska, men förhållandevis tydliga – framförallt när det gäller kön och ålder. I SOM-studien 2003 vill 58 procent av männen och 48 procent av äldre personer använda kärnkraften på lång sikt. Motsvarande andelar är klart lägre bland kvinnor och unga, 35 respektive 34 procent. Äldre män står fortfarande mot yngre kvinnor i kärnkraftsfrågan, precis som i folkomröstningen 1980 (Holmberg & Asp 1984).

Opinionsförskjutningen till förmån för kärnkraften återfinns emellertid i alla sociala grupper. Kvinnor och män, unga och gamla, högutbildade och lågutbildade, glesbygd och storstad, alla har de blivit mer positiva till kärnkraften. Och det gäller också för det senaste årets attitydförändring.

Tabell 4 Avveckla eller använda kärnkraften på lång sikt efter social gruppstillhörighet och partisympati (procent)

	avveckla	använd	ingen åsikt	summa procent	antal personer	övertikt avveckla
kön						
man	28	58	14	100	870	-30
kvinna	39	35	26	100	946	+4
ålder						
15-30	37	34	29	100	370	+3
31-60	33	49	18	100	948	-16
61-85	33	48	19	100	498	-15
utbildning						
grundnivå	34	41	25	100	495	-7
mellannivå	32	47	21	100	756	-15
universitet/högskola	38	49	13	100	527	-11
bostadsort						
landsbygd	43	39	18	100	280	+4
tätort	33	47	20	100	441	-14
stad	33	48	19	100	789	-15
Stockholm/Göteborg/Malmö	31	47	22	100	283	-16
partisympati						
v	49	28	23	100	156	+21
s	35	43	22	100	616	-8
c	47	41	12	100	135	+6
fp	26	57	17	100	204	-31
m	21	69	10	100	278	-48
kd	38	51	11	100	122	-13
mp	59	18	23	100	82	+41
övrigt parti	23	43	34	100	56	-20
inget parti	24	35	41	100	167	-11
samtliga	34	46	20	100	1818	-12

Kommentar: Intervjufrågan om kärnkraften redovisas i tabell 1. Resultaten gäller för år 2003.

Minskad partipolitisering

Åsiktsmönstret bland de politiska partiernas sympatisörer ser också i allt väsentligt likadant ut idag som för trettio år sedan. Nu som då finns den största andelen kärnkraftsanhängare bland moderata sympatisörer, medan sympatisörer till vänsterpartiet, miljöpartiet och centern lutar mest åt att vara kärnkraftsnegativa; center-

partister dock endast nått och jämnt. Anhängare till socialdemokraterna, kristdemokraterna och folkpartiet tenderar likt moderaterna att vara övervägande positiva till kärnkraften. Det gäller speciellt för de numera mer talrika folkpartisterna. De gamla mer fåtaliga folkpartisterna före valet 2002 tenderade att vara mer kärnkrafts-skeptiska. I SOM-undersökningen 2001 fanns det fler kärnkraftsmotståndare (49 procent) än anhängare (42 procent) bland fp-sympatisörer. I den senaste SOM-studien 2003 är kärnkraftsanhängare i klar majoritet bland folkpartiets anhängare (57 procent). Motståndarna har minskat till 26 procent.

Jämfört med opinionsläget 2002 har framförallt sympatisörer till centerpartiet och vänsterpartiet blivit mer kärnkraftspositiva. Övriga partiers anhängare har också blivit något mer positiva men inte lika påtagligt som v- och c-sympatisörer. Den väljargrupp som åsiktsmässigt förskjutits minst i kärnkraftspositiv riktning är m-sympatisörer.² Det innebär att den partipolitiska polariseringen minskat något i kärnkraftsfrågan. Det statistiska måttet eta – som kan variera mellan 0 och 1,00 – visar också på en nedgång i sambandet mellan partisympati och kärnkraftsåsikt, från .38 2002 till .28 2003. Sett tillbaka över alla SOM-undersökningar sedan 1986 är nedgången anmärkningsvärd så till vida att sambandet parti-kärnkraftsåsikt aldrig varit så svagt som 2003. I tidigare SOM-studier har eta-värdet varierat mellan .33 och .40. När kärnkraftsfrågan var som mest politiserad på sent 1970-tal höll sig motsvarande eta-värden kring .45 till .50. Måhända ser vi tecken på en begynnande avpolitisering av kärnkraftsfrågan – åtminstone bland väljarna? En tendens till minskad partipolarisering finns i vilket fall på väljarnivå.

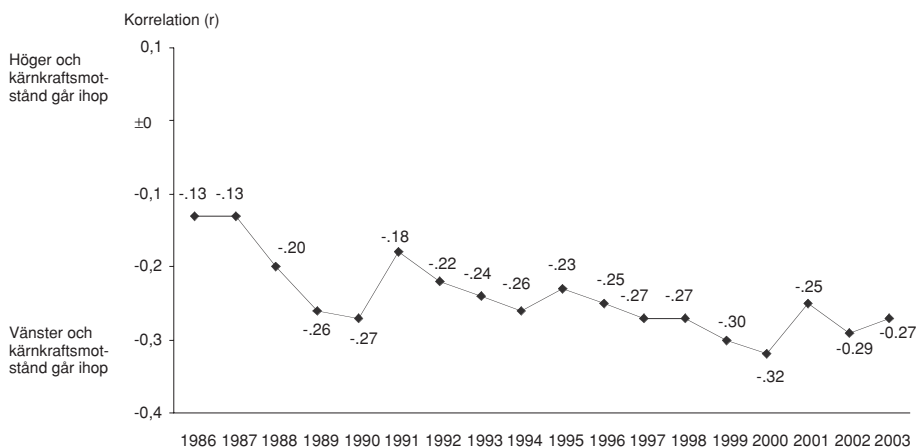
En före detta alternativ konfliktdimension

När kärnkraften politiserades i Sverige på 1970-talet talades om framväxten av en ny alternativ konfliktdimension på tvärs mot vänster-högerdimensionen (Holmberg 1978, Vedung 1979, Korpi 1980, Gahrton 1981). Tillväxt-ekologidimensionen var ett av den nya konfliktlinjens namn. Kärnkraft och miljö utgjorde dimensionens mest bärande element; om det nu någonsin fanns någon alternativ attityddimension bland de många människorna (Bennulf 1994). Men så mycket är i alla fall klart att på 1970-talet var kärnkraften på massnivå inte åsiktsmässigt kopplad till den normalt så dominerande vänster-högerdimensionen (Holmberg och Asp 1984). Kärnkraftsmotståndare och kärnkraftsanhängare återfanns både till höger och till vänster, i själva verket något mer till höger än till vänster i de första mätningarna 1976 (Holmberg, Westerståhl och Branzén 1977).

Men det var då. Sedan dess har kärnkraftsattityderna ändrat karaktär, åtminstone när det gäller vänster-höger. Kärnkraftsmotstånd i opinionen har alltmer kommit att förknippas med vänsteråsikter och kärnkraftsförespråkande med högerståndpunkter. Det statistiska sambandet mellan kärnkraftsåsikt och vänster-högerideologi har långsamt förstärkts. Korrelationen (r) mellan människors kärnkraftsåsikt och deras subjektiva vänster-högerpositionen höll sig kring .00 vid tiden för 1980

års folkomröstning. I de senaste SOM-mätningarna håller sig motsvarande korrelation kring -0.30 . Ett negativt samband betyder i detta sammanhang att vänster och kärnkraftsmotstånd tenderar att gå samman, liksom höger och kärnkraftsförespråkande (se figur 2).

Figur 2 Sambandet mellan väljarnas kärnkraftsåsikter och självuppskattad vänster-högerposition (r)

Kommentar: Den subjektiva vänster-högerskalan är femgradig i SOM-studierna. Väljarnas kärnkraftsåsikter har mätts med fem svarsalternativ 1986-1995 och med fyra svarsalternativ sedan 1996 (se tabell 1). Korrelationskoefficienten (r) kan variera mellan -1.00 och $+1.00$.

Det är uppenbart att kärnkraften på massnivå inte längre är en självständig och tvärsgående attityddimension i Sverige. Vänster-högerdimensionen, som även i andra sammanhang uppvisar dominerande tendenser, har inkorporerat kärnkraftskonflikten och transformerat den till en vänster-högerfråga bland många andra. Kärnkraften är idag en före detta alternativ konfliktdimension.

Sanningen i det påståendet understryks ytterligare om vi ser på vilka åsiktskopplingar som dagens kärnkraftsfråga har till andra sakfrågor och värderingar i samhället. Vi har i SOM-undersökningarna 2002-2003 och i Valundersökningen 2002 systematiskt studerat korrelationerna mellan människors kärnkraftsinställning och åsikterna i ett hundratal olika sakfrågor och värderingar. Resultaten visar att kärnkraften i viss mening är en åsiktsmässig solitär. Den uppvisar medelhöga samband med ett antal vänster-högerfrågor, gröna frågor och några kvinnofrågor, men i övrigt är åsiktskopplingarna till andra åsikter eller värderingar mycket tunn.

Följande sakfrågeåsikter/värderingar har starkast samband med människors kärnkraftsåsikter i vårt test. Starkast betyder här korrelationer mellan som mest $.32$ till $.20$. Frågan om införande av 6-timmars arbetsdag toppar lista, följd av inställ-

ningen till vindkraft, synen på bilism i innerstäder, NATO-medlemskap, EMU-åsiikt, attityd till ett miljövänligt samhälle, inställning till minskad u-hjälp, inställning till att homosexuella kan adoptera barn, uppfattning om ett socialistiskt samhälle, åsiikt om sociala bidrag, inställning till Sveriges neutralitet, åsiikt om tidiga betyg i skolan, inställning till marknadsekonomi, uppfattning om hög produktivitet och tillväxt, prioritering av en ren värld, åsiikt om minskade inkomstskillnader, syn på den offentliga sektorns storlek, åsiikt om att förbjuda porr, inställning till flyktingmottagning, syn på ett mångkulturellt samhälle, inställning till hårdare fängelsestraff och åsiikt om spritförsäljning i livsmedelsbutiker. Övriga cirka åttio prövade sakfrågeåsikter uppvisade lägre korrelationer än .20 – i många fall lägre än .10 och ned mot .00.

Om vi för alla dessa sakfrågor jämför vad kärnkraftsmotståndare tenderar att tycka jämfört med kärnkraftanhängare får vi fram följande bild. Kärnkraftsmotståndare är relativt kärnkraftsanhängare mer positiva till 6-timmars arbetsdag, till vindkraft, till bilbegränsningar i innerstäder, till att stanna utanför NATO och EMU, till ett miljövänligt samhälle, till bibehållen u-hjälp, till homosexadoptioner, till ett socialistiskt samhälle, till bibehållna sociala bidrag, till svensk neutralitet, till frånvaron av tidiga betyg i skolan, till marknadsekonomiska begränsningar, till en lugnare tillväxt, till en ren värld, till minskade inkomstskillnader, till en bibehållen storlek på den offentliga sektorn, till porrförbud, till en generös flyktingmottagning, till ett mångkulturellt samhälle och till att *inte* införa hårdare fängelsestraff eller sälja sprit i livsmedelsaffärer.

Uppräkningen av åsikter skall inte dramatiseras. Vi talar om tendenser och i de flesta fall små åsiktsskillnader. Men en bild framträder onekligen. Och den bilden är inte överraskande. Som opinionsforskare blir man inte förvånad av de mönster som syns. De passar väl samman med det faktum att det främst är kvinnor och v-respektive mp-sympatisörer som tenderar att vara kärnkraftsmotståndare medan kärnkraftsanhängarna är starkast bland män och m-sympatisörer.

Huvudresultatet är att vi kan iakttä klart tolkningsbara åsiktsmönster även om sambanden ofta är förhållandevis modesta. Kärnkraften är inte längre fokalfrågan på en alternativ konfliktdimension i Sverige. Men den ingår i ett löst sammanhållet kluster av samhällsattityder som skiljer kvinnor och män åt, liksom vänstermänniskor från högermänniskor.

Förtroende

Förtroendespekten är alltid central i all samhällsanalys. Utan förtroende stannar hjulen. Eller mindre drastiskt uttryckt – utan förtroende ökar alla former av kostnader i ett samhälle. När det inte räcker med ett handslag för att bekräfta en överenskommelse eller att vi inte kan lämna ytterdörren öppen stiger kostnaderna för advokater, poliser och väktare. Förtroende är bra inte minst för att det sänker alla transaktionskostnader i ett samhälle.

Förtroende är också centralt när det gäller opinionsbildning; inte minst i en komplicerad fråga som kärnkraften där få av oss har några egna erfarenheter eller särskilt goda kunskaper om det tekniska. Kommunikationsvetenskapen lär oss att åsiktsformation inte enbart påverkas av budskap utan också av budbärare. Vi tar lättare intryck av en budbärare vi litar på.

I SOM-undersökningarna har vi alla år frågat om människors förtroende för några av de centrala aktörerna i kärnkraftsdebatten. Resultaten i tabell 5 visar på relativt stora förändringar när det gäller vilka aktörer vi litar på i energi- och kärnkraftssammanhang. Forskare och journalister berörs dock inte. De har alltid toppat respektive legat sist på förtroendelistan och några trender upp eller ned kan inte spåras.

Tabell 5 Förtroende för olika aktörer i energi- och kärnkraftsfrågan 1986-2003. Andel svars personer som anger ett mycket stort eller ganska stort förtroende (procent)

Fråga: ”Hur stort förtroende har Du för följande grupper när det gäller information om energi och kärnkraft?”

	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	
miljöorganisationer	57	65	63	64	61	64	69	68	65	71	67	59	59	65	59	55	61	61	
kärnkraftsindustrin	36	46	47	49	58	52	45	48	42	45	45	41	52	53	52	54	52	55	
regeringen	52	52	49	37	36	44	36	43	46	39	38	28	43	42	44	54	52	52	
forskare	81	89	88	85	87	83	80	83	81	81	85	81	82	85	87	85	85	82	
journalister	16	21	28	26	20	24	28	30	26	28	29	26	26	30	29	22	25	25	
statliga myndigheter	40	40	44	35	36	38	36	45	42	41	40	33	45	47	56	58	60	59	
kommunstyrelsen där Du bor													26	35	36	33	37	39	41
elbolagen																29	27	--	

Kommentar: Frågan innehöll också svarsalternativen ganska litet respektive mycket litet förtroende. Personer som ej besvarat förtroendefrågorna (mellan 4-10 procent genom åren) är inte medtagna i procentbasen.

När det gäller miljöorganisationer, som alltid legat på andra plats på förtroendelistan, kan en viss försvagningstendens iakttas; knappt skönjbar men svagt nedåt jämfört med de bästa åren kring mitten av 1990-talet. Huvudmotståndaren, kärnkraftsindustrin, har hittills åtnjutit ett något lägre genomsnittligt förtroende än miljöorganisationer – platssiffran på förtroendelistan har pendlat mellan tre och fyra – men tendensen är svagt stigande. Regeringen och statliga myndigheter på energiområdet är två andra aktörer som också haft ett visst förtroendeuppsving under de senaste fem-tio åren. För statliga myndigheter har uppgången varit så stark att man sedan några år intar tredjeplatsen på förtroendelista. Det är ett positivt resultat. Översynsmyndigheter bör åtnjuta förtroende i varje samhälle. Det är svårt att spela en match om man inte kan lita på domaren.

Skall vi följa Tyskland eller Finland?

Den fortsatta kampen om kärnkraftsavvecklingen med fokus på Barsebäck II:s vara eller inte vara kommer att utsätta alla aktörer för stora påfrestningar. Kanske kommer kärnkraftsfrågan på nytt bli mer konfliktfylld efter några relativt lugna år? Eller lyckas partierna och industrin få till en kompromiss som skjuter frågan på framtiden. Eller så blir det ingen fortsatt kärnkraftsavveckling. Den internationella utvecklingen med en kärnkraftsavveckling i Tyskland samtidigt som Finland nysatsar på kärnkraften borrar för en debatt med stor spännvidd. Det kommer att bli spännande att följa våra mätserier framöver.

Noter

- ¹ Korrelationerna på individnivå mellan kärnkraftsåsikt och olika riskbedömningar är starka men har minskat något under senare år. I SOM-undersökningarna har korrelationerna (r) sett ut som följer för några utvalda år: Risk för reaktorolycka i Sverige: .63 1989, .62 1991, .57 1993, .49 2002, .53 2003; Risk för att vi inte kan hantera kärnkraftens slutförvar säkert i Sverige: .60 1989, .59 1991, .55 1993, .54 2002, .53 2003; Risk för atomvapenspridning: .48 1989, .43 1991, .43 1993, .33 2002, .37 2003; Risk för att Östeuropa inte kan hantera kärnkraften säkert: .16 2002, .13 2003.
- ² Alla partigrupper har blivit något mer kärnkraftspositiva mellan 2002 och 2003. Beräknat i termer av förskjutningar i balansmåttensenheter där 0 är lika med ingen förändring och 200 är den maximala förändringen blir rangordningen följande för partiernas väljare (ju högre siffra desto mer attitydförskjutning åt det kärnkraftspositiva hållet: c 32, v 21, fp 11, s 10, kd 10, mp 8, m 2).

Referenser

- Asp, Kent, Hedberg, Per och Holmberg, Sören 1989. *Kärnkraften i samhället. Ett forskningsprojekt*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen.
- Gahrton, Per 1981. Visst finns en ny politisk dimension i Sverige. *Sociologisk forskning* 1981, nr 3.
- Holmberg, Sören, Westerståhl, Jörgen och Branzén, Karl 1977. *Väljarna och kärnkraften*. Stockholm: Liber.
- Holmberg, Sören 1978. Kärnkraften och vänster-högerdimensionen. Konfliktlinjer i svensk politik. *Statsvetenskaplig tidskrift* 1978, nr 2.
- Holmberg, Sören och Asp Kent 1984. *Kampen om kärnkraften*. Stockholm: Liber
- Korpi, Walter 1980. Kärnkraften och politikens dimensioner. *Sociologisk forskning* 1980, nr 3-4.
- Vedung, Evert 1979. Kärnkraften ger ny blockbildning i politiken. *Tvärsnitt* 1979, nr 1